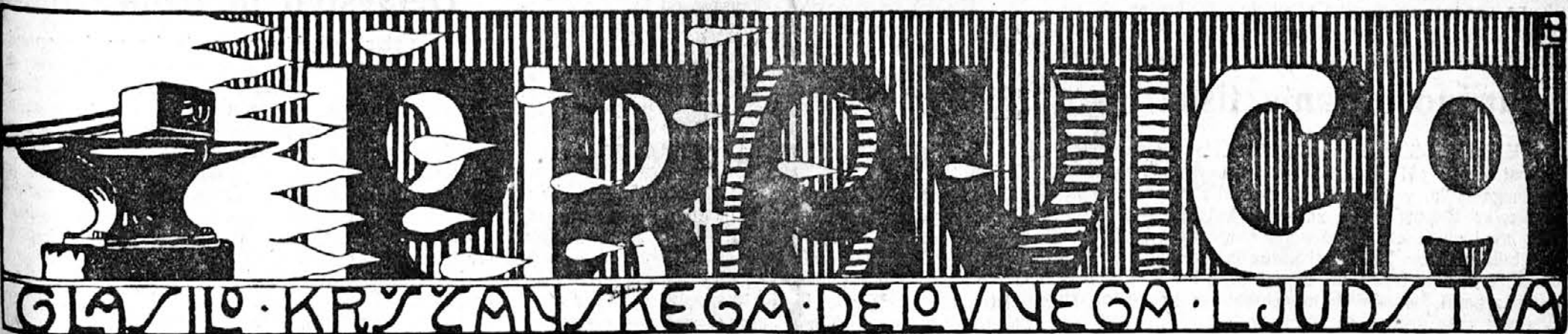

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1.
CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrlet Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. :::: Inserati se zaračunajo po dogovoru

Vsem naročnikom in sodelavcem „Pravice“ želimo vesele praznike.

Uredništvo.

Upravništvo.

Božič.

Spomin na rojstvo izveličarja sveta je kristjanom najljubši praznik, delovnemu ljudstvu pa gotovo najbolj. Božič nas spominja na to, da se je sin božji rodil od revne matere v hlevu nekega betlehemskega premočiča. Prvi, ki so se mu prišli pokloniti, so bili pastirji najemniki. Gotovo so bili sami ubogi in neznatni ljudje, ki so materi in detetu nudili prvo pomoč in se brigali zanj. Od betlehemske bogataše in veljakov nikogar ne vidimo pri jaslicah, kjer je ležalo dete Jezus; samo trije kralji so prišli, toda ti so bili iz daljnih tujih dežel in so takoj odšli. Prvi domači imenitnik, ki se je brigal za mladega Jezusa, je bil kralj Herod, ki ga je velil ubiti, tako da je izveličar že kot majhen otrok moral z Marijo in Jožefom iz domovine bežati. Ko se vrnejo, se nastanijo v skromni hišici v Nazaretu, kjer je Jezus pomočnik pri svojem očetu-redniku, ki je tesar. Ko doraste, si izbere dvanajst ribičev za učence, potuje iz kraja v kraj in nima svojega doma. Gostuje pri dobrih ljudeh, ki skrbijo zanj tudi za noč. Iz njihovih darov je njegova obleka in obutev. Biva pa največ in najrajši med siromaki, zaničevanimi in preziranimi sloji. Včasih spi v ribiškem čolnu. Ubožec se je rodil, ubožec umre. Kakor ni kot novorojenček ležal v svoji zibelki, ampak v tujih jaslicah, tako njegovo mrtvo telo ne počiva v svojem grobu, ampak v tujih rakvi Nikodema.

Vse te misli se nam zbudijo ob božičnih jaslicah. Med jaslicami in grobom izveličarja pa teče kratko, komaj 33-letno, pa prebogato življenje. Vse to življenje je bilo posvečeno ljubezni do vseh, ki so je potrebni. Najbolj pa so to ljubezen občutili reveži, bolniki, betežniki, preganjeni, posli in zapostavljeni. Gospod pa ni samo izkazoval usmiljenja onim, ki so trpeli krivico, marveč je tudi oznanjal sodbo krivičnikom. In kar je glavno, izveličar je postavil ona načela, na katera se mora naslanjati vsak družabni red, ako naj donese vsem stanovom srečo in zadovoljnost. Ta načela so danes skorajda pozabljena.

Gospod svoje občine ni smatral samo za občino verujočih, ampak tudi ali pravzaprav v prvi vrsti za občino ljubečih. V Gospodovi občini se niso pričakali toliko za besede in pojme, pa pač so bili obvezani drug drugemu pomagati, se smatrati za brate in si izkazovati medseboj dela ljubezni. Kar boste storili komu iz siromakov, je tako, kakor da ste meni samemu storili, je dejal izveličar. On je ustanovil bratstvo v Bogu, ki je vsem enako ljubeči oče. Socialna krivičnost v taki občini ni bila mogoča. Bratu ni vseeno, kako njegov brat živi, ali se mu godi dobro ali slabo. Veselje enega je veselje vseh, trpljenje enega trpljenje vseh. V tej občini je ljubezen bila dolžnost vsakega napram vsem in vseh napram vsakemu. Kako pa je danes v tem oziru, ni treba na dolgo in široko šele razkladati. Vsi čutimo — posebno delovni sloji.

Toda izveličarjevo delo nam jamči tudi za uspeh naše borbe za človeka dostojno življenje in za pravice vsakogar na svetu. Kajti naš izveličar je sam Bog, ki je obljubil, da ostane pri nas do konca vekov. On je položil temeljne kamne stavbe, katero moramo mi dograditi: njegovo kraljevstvo, kraljevstvo miru in pravice na zemlji. In kakor so prvi gradili na tej stavbi ribiči iz genezareškega jezera, tako jo gradimo zdaj mi v njegovem duhu in po njegovih zapovedih.

In ne dajmo se zapeljati v skušnjavo.

Politični pregled.

Pri nas

Pri nas se zadnje dni ni dogodilo nič posebnega. Volivne priprave se vršijo redno naprej in stranke so že vložile precej volivnih list. Med drugimi je bila tudi že vložena lista HRSS za Srem ter jo je tudi že sodišče

potrdilo. Iz tega bi se dalo sklepati, da vlada za enkrat proti HRSS še ni ničesar takega ukrenila, kar bi ji onemogočilo nastop ob volitvah. Sploh se vidi, kot smo že zadnjič omenili, da ni toliko korajže napram Radiću kot je na zunaj kažejo.

V Sloveniji so se zadnji čas samostojneži pod vodstvom Drofenika združili z JDS ter bodo na Štajerskem vložili skupno listo. Oficijelna SKS je seveda zaradi tega močno razburjena in napada Drofenika.

Nemiri na univerzah so se poglobili, le še Pribečevićeva naredba o izspemembi naših srednjih šol sredi leta vzbuja precej nevolje in prahu. Tudi v Ljubljani se je vršil v soboto velik protestni shod proti takemu nevezgajnemu ravnanju, ki izvira predvsem le iz želje, ponizati nas kulturno na stopnjo južnih delov naše države, namesto, da bi tem pomagali, da nas čimprej dosežejo.

Drugod.

Naša vlada je zadnje dni s svojimi pretiranimi vestmi o vstaji in krvavih spopadih v Albaniji zopet doživela blamažo. Albanska vlada se je namreč pritožila na društvo narodov, da je to vstajo in vpade v Albanijo, če ne naravnost organizirala, pa vsaj podpirala naša vlada. Albanska vlada protestira proti takemu vmešavanju v notranje zadeve Albanije. Ta trditve albanske vlade se vidi vsaj kolikor toliko verjetna, zlasti ker so v Beogradu z odprtimi rokami sprejeli ter izdatno podpirali prejšnjo albansko vlado, ki se je morala sedanji umakniti, sedaj proti nji rovari in jo hoče znova izpodrinuti. Seveda da imajo pri tej igri tudi Italijani svoje prste. To se da že iz tega sklepati, ker je italijanska vlada odposlala pred Albanijo dve vojni ladiji, da od daleč opazujejo dogodke. Kaj se bo iz vsega tega izpletko, je danes negotovo, vendar upamo, da se resnejših zapletljajev ni bati.

Najnovejša časopisna poročila prinašajo vest, da se pripravlja nova balkanska zveza, v katero naj bi vstopile poleg naše države tudi Romunija in Grška.

V Italiji se fašizem čuti vedno slabšega. Mussolini se je zaradi tega pripravil že za znaten umik ter je nenadoma predložil zbornici nov volivni red, ki je približno enak prejšnjemu, katerega je bil odpravil prav zaradi tega, da je mogel pridobiti fašizem tako veliko večino. Vprašanje je samo, ali bo Mussoliniju uspelo, da tako poceni reši svojo težko prizadeto fašistovsko ladjo.

V Nemčiji še vedno niso sestavili nove vlade. Pri dosedanjih razgovorih in pogajanjih se je le izkazalo, da nemški centum ne bo podpiral desničarske vlade, tako da je taka vlada, kolikor se danes more reči, naravnost izključena.

Po časopisnih poročilih se da sklepati, da so notranje težave, ki so se v Rusiji vsled odstavitve Trockija pojavile vendarle resnejše, kot je bilo na prvi hip videti. Nekateri listi poročajo naravnost že od državljanske vojne v Rusiji. Kajpada je treba te vesti sprejeti z veliko rezervno.

Delavska strokovna organizacija.

Naša Jugoslovanska strokovna zveza je delavska strokovna organizacija. To se pravi, da je JSZ organizacija delavstva, njegova last in njegova pravica. Ako delavstvo hoče, da ona obstoji, jo ima, ako ne, je ni. Delavstvo je absolutno gospodar v svoji organizaciji in ona mora hoditi po isti poti, kakor ji delavstvo nakaže. Vsak član naše JSZ je nekega delničar in svoje delnice dobi izplačane od organizacije po njenih uspehih. Čim več ima ona uspehov, tem v večji meri so izplačane delnice.

Le od organizacije je odvisno eksistenčno vprašanje vsakega delavca. Ako kaka vrsta delavstva nima sploh nobene organizacije, ni prav nič odvisna od svoje volje za izboljšanje položaja, ampak le od delodajalca. Delavec je v potrebi. On zasluži veliko premalo za svoje življenjske potrebe. Želi si izboljšati svoje razmere. Toda on ni organiziran. Torej njegovo izboljšanje ni odvisno od njega samega, ampak samo od

delodajalca. Ali naj gre prositi? Koliko jih je že šlo in kolikor jih je že šlo, toliko se jih je tudi nezadovoljnih vrnilo. Zakaj? Prav po sedanjih razmerah povedano: saj delodajalec ni neumen, da bi povišal plačo, če ni primoran. Delodajalec in delojemalec sta dva in eden od drugega hočeta imeti čim več koristi. Združiti se ne da, njiu pota so različna. Nekaj drugega pa je, ako so vsi delavci organizirani in nastopijo skupno s svojimi zahtevami po izboljšanju. V tem slučaju je pa pot druga in ni potreba prositi, ampak potem svoje organizacije zahtevati. Tedaj bo pa delodajalec vedel, da nima opravka samo z enim delavcem, ampak s celotnim delavstvom. To je pa že organiziran nastop, ki pa v naši Jugoslovanski strokovni zvezi že tudi ni več omejen samo na dotično podjetje, ampak je na tem nastopu zainteresirano celokupno delavstvo, organizirano v naši JSZ. Tako prehaja interes enega delavca v organizaciji v interes celokupnega delavstva.

Da gre pa to celokupno gibanje v resnici za koristmi delavstva, je potreba, da je delavska organizacija res delavska. Že v uvodnih besedah namenoma trdim, da je JSZ delavska organizacija. S tem hočem reči, da je delavstvo vzdržuje in delavstvo vodi. Kajti ni vse eno, ali je delavstvo vzdržuje ali ne. Lahko bi bila obstojala vseeno, čeprav bi je delavstvo ne vzdrževalo. Toda kakšna bi bila potem JSZ? Ali bi bila še delavska? To je drugo vprašanje. Nekdo jo mora ohranjati gospodarsko. Ako bi jo ne delavstvo samo, bi jo mogel edino le še delavski nasprotnik. Kajti današnje kapitalistične razmere so popolnoma razdrobile človeško družbo v dva tabora. V taboru proletarcev je ogromna večina celokupne družbe, v drugem taboru je pa manjšina in sicer kapitalistov. Dva tabora vsak s svojimi organizacijami si stojita nasproti.

Pomnite: JSZ je delavska in delavska mora tudi ostati. V tem apelu naj se v prihodnosti vršijo vsi občni zbori naših skupin in naših zvez. Gospodarstvo je prvo vprašanje do naših uspehov potom organizacije. Sleherni član mora redno plačevati svoje mesečne prispevke, sleherni skupina mora redno in točno obračunavati vsak mesec pri svoji zvezi in zveze istotako s centralo JSZ. Potem bo celokupno delo v organizaciji v najlepšem tiru, brez vsake hibe in uspehi celokupnega gibanja bodo neizogibni.

Član, ki prispevkov ne plačuje svoji strokovni organizaciji in se zanj sploh ne zanima, je suha veja na cvetočem drevesu. Da suha veja ne kvari lepote drevesa, se jo mora odžagati, istotako se mora delavska organizacija otresti suhih članov, ki organizaciji jemljejo samo ugled in spoštovanje. JSZ mora biti organizacija zavednih, treznih in neustrašenih borcev v sedanjem materialističnem družabnem redu in zvezda jutranjica pred vzhodom boljših časov.

Strokovna zveza.

Rudarji.

Zagorje ob Savi. Zadnje čase je izseljevanje naših ljudi na Francosko znatno ponehalo. Vendar izgleda, da bodo spomladi zopet trumoma odhajali. Tisoči bodo odšli preklinjaje in z gorečo željo, da ne bi bili nikoli primorani se vrniti v domovino, ki jih je zatajila na ljubo nekaj oduškim kapitalistom.

V času, ko se je dvignila produkcija premoga na predvojno višino, živi rudar pasje življenje. Majhne plače, slaba stanovanja, izmzgavanje njegove delovne sile: to so dejstva, ki delajo rudarje za posebne vrste ljudi.

Trb. družbi bi priporočali, da naj se spomni ob novem letu, ko bo delala bilanco in nagromadila nove kupe težkih milijonov v že polne blagajne, raztrganega delavstva.

Gospodom pri našem rudniškem ravnateljstvu svetujemo, da pri oddaji deputatnega premoga vendar drugače nastopajo. Način, ki so ga sedaj vpeljali, je krivičen. Dogodi se, da dobi rudar premog, ki vsebuje vse druge snovi kot pa gorljive. To je navadna mešanica, za katero je škoda, da plača delavec vožnjo. Prosimo, da vendar dobijo rudarji očičen premog. Menimo, da

Ali si član I. delavskega konsumnega društva, ki ima poleg petih prodajalen v Ljubljani tudi še 30 poslovalnic v raznih krajih Slovenije?

se brez posebne škode lahko pusti, da pogleda vsak posameznik, če je premog poraben. Tako se je delalo včasih, pa vendar trb. družba ni obubožala. Da ne bo zastoj!

Tarifno gibanje tiskarjev.

V času volivnega vrveža, ko cela jugoslovanska javnost obrača oči na 8. februar in z nestrpnjenjem čaka volivnega izida, v času, ko se pozablja na medsebojne praske, se tiskarji borijo za svojo kolektivno pogodbo in za svoj obstanek. Ni to malo nesporazumljenje med podejtniki oziroma lastniki tiskaren in tiskarji, mimo katerega bi javnost lahko šla, ampak to je borba med vsemi tiskarnami Jugoslavije in celokupnim grafičnim delavstvom naše države, ki je enotno organizirano v »Savezu grafičnih radnika Jugoslavije«. V sedanjem volivnem boju si stopita nasproti najmočnejša delavska organizacija in celokupni jugoslovanski kapital, kojega ščitijo v tem boju ravno tiskarne. Po poročilih iz verodostojne strani je bilo slišati, da se že celo leto pripravljala Zveza industrijcev na tarifno gibanje tiskarjev ter da si je Zveza industrijcev, kot edino merodajna zastopnica kapitala, navzela nalogo, da na vsak način zlomi ob tej priliki moč tiskarske organizacije. Iz tega se jasno vidi, da tu niso prizadeta samo tiskarska podjetja, ampak so ona tu le orodje Zveze industrijcev. Izid tega gibanja ni samo interes tiskaren, ampak celokupne jugoslovanske industrije, oziroma kapitala. Boj med tiskarsko organizacijo in tiskarnami ni samo boj v ožjem krogu, ampak boj, ki je merodajen za celokupno delavstvo v državi.

Med »Savezom grafičnih radnika« in savezom tiskarjev obstoji v medsebojnih odnošajih tarifna pogodba. V tej pogodbi je natančno predpisano gibanje tiskarjev, njih pravice in njih dolžnosti, na drugi strani pa istotako pravice tiskarjev nasproti tiskarskemu delavstvu in njih dolžnosti. Ko se enkrat tarifna pogodba podpiše za določeno dobo, postane ta tarifna pogodba obojestransko zakon, kojega prekršiti ne sme nobena stran in noben posameznik. Z letošnjim letom ugasne veljavnost te tarifne pogodbe in jasno je bilo, da sta se obe strani po svojih zastopnikih vsedle k zeleni mizi in pričele razgovore za novo tarifno pogodbo. Po obojestranski izmenjavi pogodb je bilo pa takoj opaziti, da se pripravljala od strani tiskarskih delodajalcev generalni naskok na organizacijo tiskarjev. Iz njihove predložene pogodbe je bilo jasno videti, da se ne gre samo za prikrasjanje dosedanjih pravic tiskarskega delavstva, ampak da se gre za uničitev organizacije sploh.

Toda prišlo je nekaj nepričakovanega. Nenadoma je bila v Beogradu odstavljena vlada večine in razpuščen parlament. Razpisane so bile nove volitve za mesec februar. Kaj pa sedaj? Volitve brez običajnega časopisnega navala, letakov, brošur vendar ne morejo biti. Toda hitro so si izmislili eno. Resno se pogajati z največjo delavsko organizacijo v tem času ne kaže, ker ni bilo tudi volje za sporazum. Brez tiskarjev v volitve pa tudi ne kaže. In gospodje, katerim Zveza industrijcev pridno suflira, so stavili predlog, naj se ta pogajanja za pol leta prelože. Mislili so si, ko minejo volitve, potem se bomo pa lahko z vsem svojim aparatom sprijeli. Zastopniki tiskarjev so pa prav jasno videli, da ta lepi predlog skriva v hrbtom nož in so rekli: Ne boš kajše pihal, sedaj ali pa nič.

In tako si stoji fronta nasproti v odločilnem stadiju. Kaj bo, se ne ve še, pričakovati pa je, da bo tudi v tem slučaju porabila reprezentanca jugoslovanskega kapitalizma vsa sredstva, da uniči reprezentanco vseh delav-

skih organizacij, ki je po mnenju kapitalistov v pohujšanju celokupnemu jugoslovanskemu delavstvu.

Bog daj, da tiskarsko delavstvo odnese v tem boju popolno zmago in s tem moralno dvigne vse delavsko gibanje, katero se danes bori le za grizljaj kruha.

(Kakor se glasijo zadnja poročila, je upati na sporazum med tiskarji in tiskarnarji tako, da se dosedanja tarifna pogodba podaljša do 30. sept. 1925. Op. uredn.)

Prometna zveza.

Članom »Prometne zveze«! Zadnje številke »Pravice« nismo poslali članom Prometne zveze vsled izrecnega naročila načelstva P. Z. Da pa se za bodoče izognemo sleherni zmešnjavi in neredu pri plačevanju in pošiljanju lista članom P. Z., se je na skupni seji načelstva JSZ in PZ sklenilo, naj bi skupine P. Z. same naročale »Pravico« svojim članom neposredno pri upravi lista ter naj bi tudi naročnino zanj pošiljale naravnost upravi »Pravice« v Ljubljani, Poljanski nasip, Jugoslovanska tiskarna, kolportažni oddelke. O tem sklepu obveščamo vse člane P. Z. ter sporočamo, da bomo to in naslednjo številko poslali brez izjeme vsem dosedanjim naročnikom »Pravice«. V tem času pa prosimo, da skupine P. Z. obnovijo naročnino za svoje člane naravnost pri upravi. Kakor se je dognalo, so bili nerednemu dostavljanju lista največkrat krivi netočni naslovi. Zato opozarjamo vse, ki bodo pošiljali naročnino za »Pravico« upravi, naj ne pozabijo obenem sporočiti natančen naslov, pri katerem je treba posebej navesti pošto.

Akcijski odbor železničarskih organizacij. Ko se je ob nastopu bivše vlade vršil precej velik sestanek železničarjev v »Rokodelskem domu«, na katerem je govoril ter pozival naš poslanec Gostinčar železničarje, da naj se združijo ter nastopajo skupno in vztrajno v boju za svoje pravice, se je nato osnoval akcijski odbor žel. organizacij, kateremu je bil za predsednika izvoljen žel. uradnik gosp. Sovre.

V tem akcijskem odboru železničarjev se je lahko prepričal vsakdo, ki se je teh sestankov udeleževal ter pri njih sodeloval, da se je za nastavljen kot za nenastavljeno osobje ukrenilo marsikaj dobrega ter bi bil uspeh, ako bi se železničarstvo posameznih kategorij ter nekateri zastopniki železničarskih organizacij teh sestankov in sej bolj vneto udeleževali, vsaj deloma zagotovljen. Ker je pa večina železničarjev žalibog navajena samo kritikovati, pa nič žrtvovati in nič delati za skupno korist ter zahteva to samo od drugih, zato je postajala udeležba na teh sejah in sestankih vedno manjša, število zastopnikov posameznih organizacij se je vedno krčilo, tako da so postale te seje nesklepčne. Ker se na ponovno vabilo predsednika važne seje, ki bi se imela vršiti dne 9. dec. 1924 v kavarni »Leon« vršiti, zastopniki železničarjev niso dejansko, ne pismeno v zadostnem številu odzvali, je bila seja zopet nesklepčna. Zato je prišel predsednik gosp. Sovre do prepričanja, da je na tak način nadaljnjo sklicjevanje sej akcijskega odbora brez pomena ter je kot predsednik odstopil. Pripomniti je treba k temu še to žalostno dejstvo, da v današnjih razdrapanih železniških razmerah, v katerih vse tarna in stoka, se jezi in preti, ko je treba delati in se družiti, ko je treba vzajemnosti in ne osebnih prekanj, ko je treba graditi, kar so nam vlada ter mogotci železniških uprav podrli, da se še tisti, ki se čutijo v železniški službi najbolj zapostavljene ne zavedajo, da ko se gre za njihove in koristi celokupnih železničarjev, za to niti ne zmenijo. Zato pa nastane tudi vprašanje? Ali naj gre vsaka organizacija, vsaka kategorija ter vsak železničar svojo pot? Če je temu tako, potem bode tudi birokratizem šel svojo pot ter se bode večina železničarjev zbudilo šele takrat, ko bode za svojo brezbriznost občutilo zasluženo kazen.

omahnila v naročju, tedaj sem močno prestrašena zavpila:

»Kri, mati, kri!«

Izpoved neme deklice.

»To ni nič, Anica,« je odgovorila brezslušno, trudno. Vendar veliki, rdeči madeži na belem robcu so bili plameni, ki so se strastno napenjali do duše Tvojega otroka. Tlelo je — gorelo je v srcu — zaplapotalo je do oči: Kakor strupen dim je bruhalo sikajoče iz njenih ust: »Jaz ga ne bom nikdar, nikdar ljubila!« Mati utrujena, a vendar brez očitka: »On je tvoj oče, Ana!«

Jaz pa sem stala hladno in zravnano: »Daj mi svoj žepni robec, mati, da se bom vedno spominjala na to uro! Ne, jaz ga nočem več ljubiti! Nočem ne!«

Mati je odmeknila roko: »Pusti, Ana!«

»Daj, ljuba mama, daj!«

»Ana, poznaš četrto božjo zapoved?«

Jaz pa sem strmela v robec z krvavimi cvetkami v njeni roki. Da, mati — Tebe bom zato dvakrat bolj ljubila; ljubezen, ki bi jo morala deliti, je odslej samo Tvoja. —

Tisti večer Te nisem več videla. Ko si me drugega dne nekaj vprašal, tedaj sem obrnila obraz proč in sem kratko in kratko odgovorila.

Ti si bil pa trezen, in torej Tvoja duša, ki je bila tako globoko občutljiva, se je vzdramila. Ti nisi več govoril z menoj. Ti si razumel: »Sedaj nimam več otroka!«

Jaz pa sem občutila pod strahoma, kaj pomeni peklenko veselje: da Tebe žalosti, da si izgubil svojega edinega otroka —, in da Tvoj izgubljeni otrok ne bo nikdar več prišel k Tebi!

Dr. J. P.

Delavstvo in izobrazba.

Dve stvari sta, ki nas morata dan na dan opominjati k ustrajnemu delu za izobrazbo delavskih vrst: dobiti delavstva in dobiti splošnosti. Eno stoji trdnost, da namreč brez nobraženega delavstva ni pravega napredka mas. Delavec je tista pogonska sila, ki v svetlo giblje ne le stroje nego tudi ljudske mase. To uči vsa zgodovina, zlasti iz novejših dob. Sila razmer, v katerih živi delavec dan za dnem s celo svojo rodbino, nujno vodi do tega, da delavec mora misliti, kako naj izboljša življenje. Sila razmer, slabih življenjskih pogojev delavcu kar dikira, da išče v organizaciji oporo borbi za kruhek družine. Organizacija je tista čudodelna beseda, ki delavcu odpira in bo odpirala pot do vsega zakladov sveta. Toda le tedaj, če vsak delavec ne bo predmet, samo uporaben član v verigi, ki jo drugi vlečejo, nego tedaj, kadar bo vsak delavec sam čutil in dobro zavedal, kako važno delo opravlja za dobrobo človeške družbe; bo to tedaj, kadar bo sam sodeloval v raznih svetih s svojo preudarno besedo o boljših smotrenjših napravah človeške družbe.

Soodločati pa se pravi toliko, kot biti deležen. Vladati pa se ne pravi le slepo ukazovati drugim, kaj naj izvrše in kaj opuste, nego tudi dobro premisliti ali bodo ukrepi resnični v dobrobit vseh ali ne.

Ako delavstvo hoče biti deležno vlade v tej ali oni obliki, se mora najprej naučiti preudarno misliti. Naučiti pa se človek ne more tega v par urah iz ene agitacijske knjižice ali ene knjige, nego le v dolgotrajnem šolanju duha. Zato tudi uči vsakdanja skušnja, kako krvavo je treba zlasti danes naglašati vedno in povsod: delavci brez šolanja našega duha ne pridemo daleč, ne dosežemo lepših svojih ciljev!

Zato tudi kličemo in bomo vedno bolj pozivljali svoje somišljenike: pojdemo v svoje delavske šole, preberajmo tečaje, širimo svoje duševno obzorje, žrtvujsmo kar le moremo za svoj duševni napredek. Zato, da naša »vlada« ne bo nič vredna, nego povsod blagodejna plodonosna, se trudimo, da vsaka naša organizacija celo leto nudi tovarišem, mlajšim in starejšim, nele strukovni nego tudi splošen pouk v vseh stvarih, ki jih delavstvo danes more vedeti bodisi v gospodarskem, političnem, verskem, socialnem oziru.

Naša glavna skrb bodi, da napravimo slehernega svojega člana za vsako delo dobro pripravljenega — resnično kvalificiranega delavca.

Kvalificirana moč je povsod dobro plačana in upoštevana, kvalificiran delavec je poklican, da pristopi tudi k mizi, kjer se kujejo zakoni za vse, kjer se izdajajo vladni ukrepi.

Tovariši! Kršč. soc. delavstvo mora svoje vrste najprej duševno in moralno kvalificirati, da bo moglo prevzeti inicijativno v razvoju slovenskega ljudstva in v njem tudi vsega jugoslovanskega!

V Krekovem duhu naprej tudi v izobrazbi najrevnejših in najpotrebnejših! Naša katoliška inteligenca ne priskoči na pomoč v misli na Onega, ki je zbiral okoli sebe vse nabolj potrebne in zapuščene.

Ustvarjajmo novo družbo v skupnem delu in skupnem razgovoru, v skupnem pouku — drug drugega!

Na delo za našo »Pravico«

Zopet se bližamo novemu letu, ko obnavljamo našo računino na naše liste, revije itd.

Napredek našega glasila »Pravica« v tekočem letu dokazuje, da se naše delavstvo, naši posli in nameščenci

Nikdar več?

Mislila sem na Kristusa in njegove zahteve. In mo trmasti odgovor je bil: »Tvoja milina mi je prenežna božji sin!«

Mislila sem na pekel in na satana — pa se nisem ničesar bala. Ti si me sam učil, da se ne smem nikogar bati. Tudi Tebe ne, oče, ki si od jeze in togote bledel pred menoj, z upadlimi lici in sem jaz čakala na udarec pod katerim bi se zgrudila.

In teden pozneje je mati umrla. Da bi se odpovedala se je vlegla popoldne k počitku in ni več vstala. Hotelo se je umiriti. Duhovnika sem poklicala tisto popoldne (in vendar nisem mislila, da bo umrla!), ampak Tebe, oče! Prosila je po Tebi. Jaz ji nisem ničesar odgovorila. In ker Ti nisi prišel, je bila dolgo časa tiha, vzela mojo roko v svojo in me je pogledala s svojimi globokimi očmi, — bili so postali čisto črni in skrivnostni —, in je govorila prepričevalno, kakor oporoko, besedo, za katero v mojem kljubovalnem, težko prekušenem srcu ni bilo nobenega prostora.

Po preteku pol ure so bile njene tople, mehke oči mrzle in tope.

Nobene mamice več — svet je bil tako velik in tako prazen! — sama, sama, popolnoma sama!

Hotela sem ji zatisniti oči. Toda ko sem odstranila roko, tedaj so se odprle trepalnice, in ljubljene, neme materine oči, ki so v življenju tako molčale, so me vprašale: »Otrok, zakaj mi ne odgovoriš na moje zadnje vprašanje?«

(Dalje prihodn.)

Izpoved „neme“ deklice.

(Dalje.)

»Ako hočeš tepsti, tedaj udari mene — zaradi mene me lahko ubiješ — a matere nikdar!«

»Pojdi mi s poti, Anka, tebi nočem nič žalega!«

O kako posmehljiv je bil tedaj smeh tvojega otroka.

»Anka? Mene ne bo bolelo, ljubi papa, le udari svojega otroka, samo ne svoje žene!«

»Izgini, ali pa jih še ti dobiš!«

»Saj, ravno to hočem, a matere se ne dotakni več, ta mi je dražja, kot ti in jaz skupaj.« In pri tem sem stegnila svojo roko na tvoja in svoja prsa. In ker nisi ti ničesar odgovoril, sem ponovila hladno: »Da, ti in jaz skupaj!«

»Ne igray se z menoj!«

»Ne, jaz se ne igram! Jaz ljubim samo svojo ubogo mamico in tebe — ne! Že dolgo ne več!«

Tedaj so zopet zaškrpale vrata. Pokleknila sem poleg matere na pručico in sem razprostrla svoje tenke roke okrog njenega vratu. Tesno sem se je oklenila tako sem se čutila močno in ona se mi je zdela tako slabotna.

»O ljuba, ljuba mama!« ...

In obe sva jokali glavo ob glavi. Mati tiho vdano, otrok izmučen, s sklepetajocimi zobmi, v jezi in nezavesti.

Jaz sem se prva umirila in sem tiho segla po maminih rokah: »Ne jokaj več, mati!« Ona je poslušno ubogala. Toda, ko je njena roka z zmečkanim robcem

Ali kupuješ vse svoje potrebščine pri I. del. konzumnem društvu?

ve vrst in v veliki meri tudi že naši bajtarji in mali obrtniki po deželj dobro zavedajo, koliknega pomena je imanje lastno glasilo, v katerem lahko svobodno obravnavajo svoje zadeve in ki lahko odločno, če treba tudi brezobzirno, zagovarjajo njihove pravične težnje in zahteve. Dočim je v prvem letu število naročnikov »Pravice« komaj dobro preseglo en tisoč, tako da smo mogli le z največjo varčnostjo in opreznostjo izdajati, se v drugem letu število naročnikov več kot potrojilo, tako da smo sedaj že prav pri številki štirideset. To je napredek dvoma lep uspeh, ki jasno priča, da gre naša stvar naprej dosledno in vstrajno po načrtani poti.

Toda napačno bi bilo misliti, da sedaj, ko imamo svoje glasilo, katero kljub temu, da je izmed vseh drugih tedenskih najcenejše, vendar le stoji trdno na svojih lastnih nogah, ni treba več delati za njegov napredek in za njegovo razširjevanje. Ravno narobe! Dosedanji uspehi nam morajo biti samo v spodbudo za nadaljnje delo. Zavedati se moramo, da sloni danes in bo najbrže še precej časa slonela skoraj vsa moč naše organizacije ravno na našem glasilu. Živimo v času splošnega pomanjkanja, v času, ko so vozine tako drage, da ne moremo dobiti nobenega stika s posameznimi skupinami naših organizacij. Zato je naše glasilo skoraj edina, gotovo pa najbolj zanesljiva in najbolj stalna vez, ki nas druži v trdno celoto. Tudi če bi imeli na razpolago dovolj denarnih sredstev, da bi mogli svoja tajništva poljubno razpustiti, bi bila »Pravica« še vedno edina, ki pride našim ljudem redno teden za tednom v roke ter jim poroča o delu v naših organizacijah, o njihovih ciljih in namerah. Edino nam jim tolmači dogodke v drugih organizacijah in sploh v javnem življenju sproti tako, kot je potrebno, da mo-
gamo naše glasilo nam more tekom časa vzgojiti za-
stojno število pristašev, ki bodo prežeti resničnega kr-
ščanskega socialnega duha ter se ne bodo dali omamiti
s frazami časopisja, ki stoji v službi pristašev in zago-
vornikov obstoječega družabnega reda. Samo naše gla-
silo nam more vzgojiti dovolj neustrašenih borcev za
idejo krščanskega socializma, samo naše glasilo nam
more pripraviti in izsolati dovolj treznih, pa zavednih,
delavskih in ročnih delavcev, ki bodo pomagali ob svo-
jem času graditi stavbo krščanskega socialnega družab-
nega reda.

Ne podcenjujemo pomena naših organizacij, stro-
kovnih in političnih, ne podcenjujemo vobče naših kr-
ščansko kulturnih združenj, ali toliko je gotovo, da bo
moč idej krščanskega socializma rastle sporedno z na-
šim glasilom. Dokler ne bo imela naša »Pravica« naj-
več naročnikov izmed vseh slovenskih listov, toliko ča-
na ne bomo mogli reči, da so naše vrste najmočnejše,
tako dolgo ne bo prišel čas, ko bomo lahko oživitvili
ves svoj krščanski socialni program.

Vsaka ideja mora polagoma rasti in njeni privr-
ženci se morajo množiti tekom let. Vse, kar je velikega
in človeškemu življenju, se je začelo in razvilo iz ne-
majhnih klicev. Kar čez noč ni še nobena ideja dobila med
širokimi ljudskimi množicami tako trdnih tal, da bi se
mogla kar nanaglo uresničiti. Tako je tudi z našim po-
gledom. Po vojni smo zbirali neznatne drobce in po par
mesecih poizkusih smo začeli takorekoč iz nič izda-
vati svoje glasilo. Prav tedaj pa, ko se je zdelo, da je
naše gibanje popolnoma strto, smo položili temelje no-
vega, sicer počasnega, pa vstrajnega razvoja, tako da
imamo danes organizacijo, kakršne še nismo imeli in gla-
silo, ki je naše, kakor še ni bilo nobeno in ki je razšir-
jeno med našimi delavci, posli, nameščenci itd., kakor
tudi še ni bilo nobeno.

Treba je torej edinole, da gremo vztrajno na delo
in da zbiramo okoli našega glasila vse one somišljenike
in pristaše, ki spadajo v naše vrste, to se pravi, da spa-
dajo v krog siromašnih delovnih slojev našega naroda.
Zato pa kličemo vsem našim organizacijam in vsem na-
ročnikom: **Porabite te praznike do novega leta za to,
da pridobite za našo »Pravico« kar največ naročnikov!**
Delo za nabiranje novih naročnikov »Pravice« pa naj
se organizira takole:

1. Vse naše organizacije in skupine Jugosl. stro-
kovne, kakor tudi Delavske zveze naj določijo zaupni-
ke, ki bodo vsak v svojem okolišu (vasi ali ulici) obiska-
li vse tiste naše somišljenike, ki bi morali naročiti »Pra-
vico« ter jih skušati pridobiti za to. Za vsakega naroč-
nika naj napišejo **natančen naslov in pošto** ter poberejo
od njega naročnino **vsaj za tri mesece**. Oboje (naslov in
naročnino) naj potem tajnik ali blagajnik dotične organi-
zacije oziroma skupine pobere od zaupnikov ter pošlje
skupno upravi »Pravice«, Ljubljana, Poljanski nasip,
avstrijsko-slovenska tiskarna, kolportažni oddelek. Če bi kak
zaupnik ne izvršil prevzete dolžnosti, naj organizacija
ali skupina določi za to drugega zaupnika, ki naj popiše
v pošte prihajajoče osebe in pobere od njih denar naj-
kasneje tekom prvega tedna po novem letu. Pobrano
naročnino z naslovi naj potem organizacija ali pa do-
tični zaupnik sam pošlje čimprej upravi »Pravice«.

2. Kjer ni naših organizacij, naj posamezni naroč-
niki »Pravice« prevzamejo zaupništvo ter naj poberejo
na enak način kot smo v prejšnji točki določili naročni-
no ter jo pošljejo z naslovi vred upravi. Posebej opo-
vedno najmanj za tri mesece naprej, ker je sicer z me-
sečnim iztirjavanjem naročnine veliko dela in tudi stro-
škov. Tisti zaupniki, ki bodo dobili najmanj 15 novih na-
ročnikov ter bodo poslali obenem tudi za vse te naroč-
nike naročnino za čas treh mesecev, bodo dobivali list
za to dobo brezplačno.

Če bodo naše organizacije in naši prijatelji po de-
želi storili v tem pogledu svojo dolžnost, potem mora
število naročnikov »Pravice« z novim letom poskočiti
najmanj na pettisoč. To je tem lažje, ker je »Pravica«
izmed vseh drugih delavskih listov najcenejša. Če pa se
to zgodi, potem bodo tudi naročniki sami imeli od tega
veliko korist, ker bo uredništvo lažje zbralo okrog lista
več dobrih sotrudnikov in bo list tudi razširilo tako, da
bo vsaj vsak mesec po ena številka imela posebno pri-
logo, ki naj bi bila posvečena zlasti delavski izobrazbi.
Prosimo torej, da greste v svojem lastnem interesu po-
žrtvovalno na delo, da dobimo z novim letom glasilo,
ki bo lahko vsestransko vršilo svojo nalogo.

Prečastiti duhovščini.

»Pravica«, glasilo krščanskega socialnega delavstva,
uslužbencev in nameščencev, malih posestnikov (baj-
tarjev) in malih obrtnikov se je tekom dveh let svojega
obstoja lepo razširilo in je pridobilo razmeroma veliko
število naročnikov, kakršnega ni doseglo prej še nobeno
naše delavsko glasilo.

Ker je strumna organizacija krščanskega delav-
stva in malih ljudi vobče, ne le v industrijskih krajih,
marveč tudi p o deželj sploh, največjega pomena, da se
naše ljudstvo obvaruje kvarnega upliva materialistič-
nega socializma in komunizma, se obračamo posebej do
prečastite duhovščine, naj po svojih močeh pomaga ši-
riti tudi to naše krščansko glasilo. Razširjenje dobrega
krščanskega socialnega tiska med našimi najbolj siromaš-
nimi krogi bo najboljša jamstvo za to, da bodo ti sloji,
katerih je med našim ljudstvom vedno več in več, ostali
zvesti ne le naši politični organizaciji, marveč tudi na-
šim kulturnim in krščanskim idejam.

Čisto nova dr. Krekova slika.

Na ljudski tabor v gozdu pri Sv. Katarini nad Šmi-
helom pri Pilberku na Koroškem l. 1914 sem povabil
tudi amaterfotografa A. Benedika iz Celovca z name-
nom, da bo fotografiral dr. Kreka, ki bo na taboru go-
voril. In zgodilo se je tako. Ko je bil dr. Krek na shodu

v največji ekstazi, kakor priča slika sama, v tistem tre-
nutku se je izvršil fotografski posnetek po mojem opo-
zorilu. Ploščo smo radi vojne shranili, skrili in skoro po-
zabili na njo. Letos v počitnicah me je slikar Anton Be-
nedik — železniški rojak — obiskal na domu v Železni-
kih ter me prosil za kako slikarsko delo. In ob tej priliki
smo se spomnili na dr. Krekovo sliko. Naročil sem mu,
da naj jo takoj izvrši in mi jo pošlje. In sedaj vidite dr.
Kreka v pristni pozi in čustvenosti takega kot je v res-
nici bil, kadar je govoril med svojim ljudstvom: Vesel,
navdušen, z eno roko v žepu, drugo z govorniško gesto
v zraku razkriljeno, smehljač obraz s prijaznim su-
gestivnim pogledom je na mah ošvožil zase vse občinstvo
in ga pridobil za svoje ideje. Trdim, da je to najlepša,
najboljša, najbolj pristna naravna dr. Krekova slika. V
tem momentu, kot ga slika kaže, je govoril preroške be-
sede: **»Obrnimo svoj pogled ne na mrzli, pusti sever,
temveč na topli solnčni jug, kjer citrone in oranže cveto,
tam je naša domovina in bodočnost.«** Slika je kot raz-
glednice založilo društvo »Dobrodelnost«, kjer se dobe
po 100 kosov na prodaj.
Dr. Rožič.

Delavska zakonodaja.

Prispevki za delavske zbornice. Na podlagi nare-
be ministrstva za socialno politiko od 12. 9. 1924, št. C
49 so začeli delodajalci delojemalcem utrgovati od plače
¼ % dnevnega zavarovalnega zasluga, ki služi za pod-
lago pri odmerjanju prispevka za slučaj bolezni, kakor
je že v št. 49 »Pravice« objavljeno.

S tem dejstvom se je posebno med delavstvom
vnelo veliko zanimanje za delavske zbornice zlasti tam,
kjer delavstvu take naredbe ministrstva, sploh pa cela
soc. zakonodaja ni poznata, ali pa prav v majhni meri.
Prejeli smo od nekaterih skupin, kakor tudi od posamez-
nikov vprašanja, zakaj se jim odtrguje prispevek za de-
lavske zbornice, ter kaj pomenijo delavske zbornice za
delavstvo. Ni čudno, da prihajajo taka vprašanja, saj jih
je mnogo med delavstvom, ki so ime delavska zbornica
prvič brali na plačilnih listkih, ki so jim delodajalci od-
tegnili določeni prispevek.

Da bo delavstvo na jasnem, zakaj plačuje prispevek
za delavsko zbornico ter kaj pomenijo delavske zborni-
ce za njega, naj si zapomni sledeče: Delavske zbornice
predpisuje zakon o varstvu delavstva, ki so razredne
(stanovske) predstavnice delavstva. Naloga delavskih
zbornic je, ščititi ekonomske, socialne in kulturne inte-
rese vseh delavcev. Zlasti pa:

1. Podajajo poročila, mnenja in predloge pristoj-
nim državnim in samoupravnim organom o ureditvi de-
lovnih razmerij med delodajalci in delavci in o vprašan-
jih delavskega zavarovanja (bolniško, nezgodno in poz-
neje starostno zavarovanje), delovnih trgov, delavskih
stanovanj, socialne higijene (zdravstva), delavske pre-
hrane, prosvete in o vseh ostalih vprašanjih, ki se di-
rektno ali indirektno dotikajo delavcev in nameščencev.

2. Stremijo za tem, da državna in samoupravna
oblastva pravilno izvršujejo veljavne zakone in nare-
be, ki se tičejo interesov delavcev in nameščencev, in
da po potrebi pošiljajo potrebne vloge pristojnim oblast-
vom.

3. Oddajajo mnenja o ustanavljanju javnih naprav,
o pospeševanju obrta, trgovine in prometa, kolikor se
to tiče interesov delavcev in nameščencev.

4. Posredujejo pri sklepanju kolektivnih (delavskih)
pogodb kakor tudi pri poravnavanju sporov med delav-
ci in nameščenci na eni ter delodajalci na drugi strani.

5. Vodijo statistiko in zbirajo podatke o vprašan-
jih, ki se tičejo delavcev in nameščencev, nadalje poda-
jajo poročila o svojem delovanju ministru za soc. polit.

6. Zbirajo in hranijo delovne pogodbe, ki so se skle-
nile v njih območju.

7. Vodijo evidenco o delavskih strokovnih organi-
zacijah, vzdržujejo stalno zvezo z njimi ter vplivajo na
smer njih delovanja.

8. Intervenirajo in posredujejo direktno pri vseh
državnih uradih, napravah in delodajalcih, kadarkoli to
zahtevajo interesi delavcev in nameščencev.

(Dalje prihod.)

Tedenske vesti.

»Držite, držite me, da ga ne ubijem.« Tako neka-
ko kot tisti bojzljivec, ki s temi besedami kaže svojo
»korajžo«, se vede naša vlada nasproti Radiću. Vrstijo
se seje ministrskega sveta in sklepajo se številni tajni
ukrepi, kako in kaj bodo postopali proti Radiću, ki se
vsemu temu roga iz svojega skrivališča. Zadnji čas so
zopet iznašli neke tajne dokumente, ki baje pričajo, ka-
ko se je Radić pogodil v Moskvi z boljševiki. Seveda so
ti dokumenti, ki jih objavlja Pribečevićovo glasilo »Ri-
ječ« tako nerodno ponarejeni, da se jim že na prvi pogled
vidi, od kod izhajajo, ter je celo že dunajska »Neue Freie
Presse« opozorila na posamezne točke v tej listini, ki
očividno ne morejo biti istinit.

Krekova mladina.

Predsedstvo »Krekove mladine« sporoča, da se
vrši 4 redna seja centralnega odbora na Novega leta
dan v Celju, hotel Beli vol ob 10. uri dopoldne.

Predsednik.

Iz pisarne centrale sporočamo sledeče: 1. dopisi za
naš list »Pravico« naj se redno pošiljajo do nedelje, da
se isti lahko objavijo pravočasno. Naslovijo naj se kar
na centralo: Ljubljana, Stari trg 2/1. Vsem podružnicam
sporočamo, da naj pošljejo natančen seznam članov in
članic centrali, da se uredi novi glavni članski imenik
članov vseh podružnic.

Podružnicam sporočamo, da dobijo brezplačno z
novim letom list »Prerod« in »Mladi junak«, da istega
dajo na razpolago članom.

Tudi za »Pravico« prosimo več zanimanja. Držati
se moramo sklepov in jih tudi izvesti.

»Krekova mladina« v Celju vabi na sestanek, ki
se vrši dne 26. decembra tl. na praznik sv. Štefana ob
3. uri popoldne v tajništvo JSZ. Vse članstvo se pozivlja,
da se ga sigurno udeleži. Vabljeni so tudi prijatelji Kre-
kove mladine.

Podružnica »Krekove mladine« v Sneberjih-Za-
dobrova priredi svoj Silvestrov večer z jako zanimivim
sporedom v prostorih gostilne Lovšeta.

Vsem članom podružnic in prijateljem »Krekove
mladine« želi centrala vesele božične praznike!

Socialni vestnik.

Varstvo najemnikov na Češkoslovaškem. Praški
listi poročajo, da se zakon v varstvo najemnikov po-
daljša najmanj za dve leti. Pač pa se izpremenene nekatere
določbe. Uredi se predvsem vprašanje glede zvišanja
najemnin in odpovedi.

**Ali veš, da ima zadruga, poleg raznih vsakdanjih potrebščin tudi najceneje in naj-
boljše oblačilno blago, poleg tega pa še 3% popust?**

Ljudsko gibanje v Rusiji. V sovjetski Rusiji se zdravstvene razmere hitro boljajo. Danes je v Rusiji 34.000 zdravnikov ter pride na vsakih 4000 prebivalcev po en zdravnik. Na ruskih univerzah študira tačas 44.000 medicincev. V prvi polovici 1923. l. so uradni podatki izkazali 452.764 glav prebitka na rojstvih.

Renumeracija državnim uradnikom. Na Češkem bodo izplačali na podlagi posebnega zakona državnim uradnikom oziroma v obče državnim uslužbencem za leto 1925, 215 milijonov Kč. nagrad. Obenem so odpravili tudi stare pokojnine, tako, da bodo dobili prejšnji vpokojenci enako pokojnino, kot jo dolega novi uradniški zakon. Koliko vode bo še poteklo po Savi, predno bomo pri nas kaj takega doživeli.

Kristus nam je rojen.

Čudno lep je božični večer. Zlasti po naših slovenskih domovih. Kako toplo pri nas, kako mrzlo — hladno pri Germanih. To so naši običaji, sveti običaji naših prednikov: niso prazni, bogati so svetosti tega večera.

Delo počiva. Tudi ona časti skrivnosti polni dan. (Zakaj ne spoštujemo p. v. s. o. d. dela na ta večer!) In tiste ljubke priprave okrog jasic, v novejšem času tudi božično drevesce, koliko iskrenega veselja v otroških srcih, koliko pričakovanja! Kdo jim bo kalil radost, a kdo jim izpolnil hrepenenje?

Pa ne mislim na zunanjo stran svetega večera. Ne obhajajo ga povsod slovesno. Ponekod brez luči, brez jasic, drevesca ne poznajo. Pa si želijo, pa ne zmorejo. Lažje in lepše je na naših kmetijskih domovih. Kakor Betlehem se mi zdi vasa z belo cerkvico. Kakor pastirji so naši očenci, naši kmetje in fantje, pa tudi pastarice so v novem Betlehemu, navadno bolj vnete kakor pastirji. Angelsko petje oznanja danes zvon. Svetonočni zvon! In tedaj se dvignejo trume pastirjev s prižganimi bakljami, tja gori v Betlehem: kako žari danes cerkev vse drugače, kako mogočne so danes orglje in pevci so najmanj angeli z betlehemske poljan. »Gloria in excelsis Deo« — danes ne odmeva samo v revnem malem Betlehemu, danes obsega ves svet, zato je ta spev danes tako mogočen in veličasten.

Takša je poezija svetega večera. Jaz mislim danes na posameznika, takšen kakršen je. Naša duša potrebuje svete noči. Vsaj jo muči vsakdanost, da pozablja nase. Človek gara in se trudi, a manjka mu potrebnega občutka, zadovoljnosti in prijetnosti. Delo ni samo sebi namen! Kakor vsaka stvar, iam tudi delo svoje korenine v božjih načrtih, v božjem sodelovanju in pomoči in ne sme biti že po svoji naravi materialistično, ampak idealistično. To pomeni, da že samo delovanje in enako uspehi dela spadajo v področje naše duše, ki se ž njimi bogati, ali pa ostaja revna.

Kristus je prišel na svet v borni votlini. On je to hotel. To naj nam pomnoži sile. On je prinesel luč vsem, bogatim in revnim. Živel pa je kot reven. Trpljenje je ljubil, ker trpljenje tudi služi Bogu. Ljubezen je utrlil za vse človeštvo. Deležni so jo bili ob Njegovem času zlasti ubogi, zaničevani in zavrženi, zlasti nebolgli otroci. Svečko je prižgala betlehemska noč 1. l. ob Kr. rojstvu.

Zato nam je sveti večer tako blizu.
Zato nam je na sveti večer pri duši
topleje, ker v luči tako neizmerne
usmiljenja božjega in vseobsegajoči
božji ljubezni je naše življenje veliko
lepše, kot si ga sami mislimo.

Kristus nam je rojen, veselimo se!

Ante Kordin.

Nazaj v srednji vek!

Pod vodstvom trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani so se nedavno vršile pri nas ankete glede novega obrtnega reda. Te ankete so doprinesle nekaj splošen sporazum in glavni obris za novi obrtni zakon. In sicer so se dosedaj sporazumeli v vseh obrtnih panogah — v kolikor se more tu govoriti o sporazumu — manjka le še sporazumen načrt za gostilničarsko in drogerijsko panogo, za kateri pa ima zbornica tudi že projekt, ki ga predloži tozadevni anketi.

V glavnem so se ankete izrekle za dosedanje delitev obrti v prosto, na dokaz usposobljenosti vezano (rokodelsko in trgovsko) in pa koncesijonirano obrt.

V Jugoslaviji je naš obrtni red najstrožji. Zato bi človek pričakoval, da se bodo naše obrtne korporacije izrazile za omiljenje in olajšanje dosedanjih obrtnih predpisov. To že radi tega, ker bi se v nasprotnem primeru morali obrtni predpisi v svrhu izenačenja poostri v vseh jugoslovanskih pokrajinah. To pa bilo že samo po sebi težko izvedljivo.

Kljub temu so ravno obrtniške zadrage stavile predloge, katerih cilj je, da bi se dosedanja obrtna svoboda še bolj omejila nego je bila dosedaj omejena.

Mi sicer popolnoma razumemo in odobravamo, da skušajo obrtne organizacije ščititi obrt ter ji hočejo ustvariti take pogoje, da bo mogla prosvetati. Toda dvomimo pa, da bi bili predlogi obrtnih zadrug za ta namen najbolj primerni. Oteževati naraščaj obrtništva s tem, da se navezuje otvarjanje novih obratov na težke pogoje, lahko sicer trenutno nekoliko koristi obrtnemu stanu, toda težko si je misliti, da bi mogla taka sredstva trajno obvarovati posamezne obrtne panoge, ki se danes nahajajo v težkem položaju, grozeče propasti. V tem pogledu velja po našem mnenju popolnoma isto, kakor glede kmečkega stanu, kateremu tudi delajo slabo uslugo tisti, ki mislijo, da bi mu bogve koliko koristili,

če bi s pretiranim pospeševanjem izvoza poljskih pridelkov dosegli, da bi kmet mogel trenutno prodati razmeroma neznaten del svojih pridelkov nekoliko dražje, nego bi mu bilo sicer mogoče.

Z ozirom na sedanji položaj obrtništva, je gotovo potrebno, da se nekatere panoge obrti primerno zaščitijo v zakonu. Priznati moramo, da je za nekatere obrtne stroke stroga zakonodaja potrebna tudi iz higijenskih in varnostnih ozirov, kakor n. pr. pri stavbeni obrti. Toda pri tem ne smemo prezreti, da imamo celo vrsto obrti, katerih bi se lahko vsakdo poprijel brez škode za splošnost, ako le čuti za to potrebne sposobnosti.

Če ima denar, lahko brez slehernega usposobljenostnega izpričevala otvorim podjetje poljubne vrste. Danes zgradim tovarno za usnje, jutri že lahko napravim tovarno za kemične izdelke, pojutranjem sem zopet lahko mizarski podjetnik ali kar hočem. Tu baje ni nobene nevarnosti za šušmarjenje, tu se ni bati, da bi splošnost trpela zaradi moje nesposobnosti kakšno škodo. Če pa nimam denarja, da bi zasnoval kaj velikega, pač pa se smatram dovolj sposobnega, da bi se lahko z uspehom oprijel te ali one obrti, tedaj pravijo, da je to nedopustno iz splošnih interesov. Tako pridemo do največje nesmiselnosti, da smem, ako nimam zasluzka, zahtevati od države podporo, do morem preživeti sebe in svojo družino, ne smem pa si samostojno z delom prislužiti, kar potrebujem.

Že sedaj veljavni obrtni predpisi, še bolj pa omenjeni predlogi obrtniških zadrug kažejo vse preveč jasno tendenco, ovirati naraščaj in razvoj obrti. To dokazuje, da se naše obrtniške organizacije še niso dvignile na isto stopnjo, ki bi ustrezala modernemu življenju in njegovim potrebam. Če bi njihovi predlogi obveljali, bi to pomenilo, da se povračamo nazaj v tisto dobo, ko so ostanki nekdanjih zares koristnih in potrebnih obrtniških organizacij, takozvanih cehov, le še ovirali razvoj in napredek gospodarstva pa tudi obrtnega stanu samega.

Nobenega dvoma ni, da je obrtništvo v modernem življenju nele gospodarsko, marveč zlasti tudi socialno vevlažen faktor, ki ga je treba upoštevati, ščititi in varovati. Mislimo pa, da bo treba v sedanjem modernem času najti drugih, boljših potov in sredstev kakor so ta, ki jih obrtne zadrage skušajo uveljaviti v novem obrtnem redu.

—le.

Slovenskim delavcem na Francoskem.

V zadnji številki »Pravice« smo brali zanimivo poročilo tovariša Ivana Kozole s Francoskega, koliko je tam slovenskih delavcev, kako se organizirajo, praznujejo svoje praznike, se zbirajo v cerkvi, kakor pa pogrešajo slovenskega duhovnika, ki bi skrbel za njih duše. To poročilo smo brali z zanimanjem vsi, posebno pa jaz, ki se ravnokar odpravljam na pot med slovenske delavce na Westfalsko, kjer hočem med njimi ostati doli časa in prevzeti njih dušno pastirovanje. Tudi na naše rojake na Francoskem sem že mislil, kaj bi mogel za nje storiti. Poročilo dobrega Ivana Kozole me je nanje še bolj opozorilo. Ker torej vidim, da »Pravico« berete tudi na Francoskem, se po njej obračam do vseh, ki vam pride pred oči ter vam sporočam: Vidim, kako zelo ste potrebni duševne pomoči. Slovenskega duhovnika v resnici živo potrebujete. Ko bi imeli doma duhovnikov dosti, bi vam gotovo takoj enega poslali. A ker jih je še doma premalo, ga bo težko dobiti. Zato, dokler se poseben duhovnik za vas ne dobi, bom skušal jaz tudi za vas malo skrbeti, kolikor mi bo iz Nemčije mogoče. Vsaj za Veliko noč vas obiščem sam, ali pa bom skušal dobiti drugega duhovnika, ki vas obišče in oskrbi. Medtem bomo pa iskali, če ga bomo mogli dobiti, duhovnika, ki bo stalno bival med vami. Na Nemškem bom izdajal tudi mal listič za Slovence z naslovom: »Naš glas«, »Naš zvon«, ali kakor ga bomo že imenovali. Tudi vam želim ta listič pošiljati. Na ta način bomo med seboj v zvezi. Prosim vas vse, naznanite mi svoje naslove in naslove svojih rojakov, za katere veste! Sporočite, na koliko krajih in kje bivajo Slovenci! Najbolje, da iz vsakega kraja sporoči eden za vse. Prosim pa natančnega naslova! Ker bom pa medtem, ko pride vaš odgovor, morda že na Nemškem, pošiljate svoja sporočila na moj naslov, ki je Bottrop-Boy, Schutzengelhaus, Westfalen, Allemagne.

Sprejmite moj prisrčen pozdrav in sporočite ga tu-

di drugim! Podajmo si v duhu roke, in bodimo si priatelji! Kolikor je v naši moči, vam bomo radi pomagali. Bog Vas živi! Na svidenje!

Janez Kalan, duhovnik.

Dopisi.

Iz Zagorja ob Savi. V zadnji številki »Delavske kmet. lista« razlaga neki steklar vzroke, zakaj propada steklarska industrija. Dopisnikova izvajanja napravljajo naravnost vtis omejenosti in dejstva, na katera se sklicuje, so tako jalova, da se podrobno sploh ne splača o njih govoriti. Na kratko torej! Boli vas sodrugi, ker me je g. ravnatelj vzel v službo. Priznam, storil je »napako«, ker vas ni prej vprašal, če s tem soglašate. Mora bi pač vedeti, da hočete le rudečo barvo. Vi, ki vpikate pri vsaki priliki o enakosti, naglašate bratstvo, povdarjate ljubezen, v resnici pa ste daleč od demokracije. Sam vaš učenik Marks bi vas bil žalosten, ko bi se zvel. Pa oprostite! V vaši trmoglavni zaslepljenosti hočete monopol na steklarno. Kdor ni vaš, ta je lahko brez kruha in dela. Nikakor ne morete razumeti, da kot bivši čevljar vršim delo lončarja. Napadate g. ravnatelja, kako pride do tega, da me potegne z okroglega stola tako važnemu poklicu. Da si bomo na jasnem. Moj bivši g. mojster, častitljiv demokrat, ki vam je bil v tem soroden, da ni maral klerikalcev, me je lepo zimsko jutro odslovil. Zvedel je, da sem »pri črnih« in to mu je bilo kot zvestemu državljanu preveč. Ker se še do takrat nisem po naši dolini razpredel tisti evangelij, ki napoveduje jelo brez dela, sem moral drugam za zaslužkom. Pri boljši volji ni bilo nikjer nič. Ko sem tako taval po Zagorju, se me je usmilil g. Mecilovšek in me upeljal v lončarsko strok. Če ste objektivni, morate priznati, da je storil g. ravnatelj tu socialen čin, ne pa napako. Če seveda vi zasledujete druge tendence, ki ne bodo v skladu z vašim programom, je stvar drugačna. Verjamem pa lahko, da g. ravnatelj zavoljo enega klerikalca ne bo pustil iz vidika koristi podjetja, za katero je odgovoren. V trenutku pa, ko bi se dokazalo, da sem nesposoben, bi se že lahko povezal culo. Z mojim prihodom v tovarno nisem nikogar oškodoval. Če sem v življenju menil stroko, ni bil moj namen, pač pa slučaj. To si zapomnite. Koliko je ljudi, ki to store. Poglejte našega Čobala, vlega delavskega prvoboritelja! Pustil je težko delo in se drugam obrnil. Danes je vodja Posavskih konsumnih društev. Pa pravijo, da stvar razume. Nikomur ne pade v glavo, da bi ga vsled tega napadal. Prosim vas torej, če hočete ugotoviti, kje je vzrok padanja produkcije, se postavite na nekoliko višji stališče, od kodér boste imeli tudi sveže obzorje. Prav lahko bi vam v tem pogledu tudi jaz kaj razkril. Če želite, sem vam na razpolago.

Ivan Postržar.

Gospodarstvo.

Borza.

Curli: Beograd 7.73, Berlin 1.229, London 24.34, Pariz 27.85, Milan 22.06, Praga 15.6425, Budimpesta 0.007025, Bukarešta 2.625, Sofija 3.825, Varšava 99.40, Dunaj 0.007280.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Ker smo morali zaradi praznikov to številko dni hitreje zaključiti nego redno, nismo mogli vseh pisov v listu priobčiti. Ti dopisi pridejo prihodnjije vrsto.

Popolnoma varno naložite denar

Ljubljansko posojilnico

r. z. z. o. z.

ki posluje v novourejenih prostorih v Ljubljani

Mestni trg 6. — Telefon št. 9.

vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje

najugodnejše

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Izvenljubljanskim vlagateljem so na razpolago poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem denarja nih stroškov.

Vesele božične praznike in srečno novo leto žele svojim cenjenim odjemalcem:

JANKO ARNŠEK

krojač

V HRASTNIKU

Alojz Loger

mesar in gostilničar

v Hrastniku

NEŽA JERMAN

branjevka

V HRASTNIKU

JERICA HOČEVAR

trgovka

V HRASTNIKU

MIHAEL VIRANT

čevljar

V HRASTNIKU